

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 12. marcija 1897.

Politiški oddelek.

Volitve v peti kuriji.

Volitve volilnih mož v peti kuriji po raznih kronovinah so pokazale, da je bil popolnoma prazen tisti strah pred socijalisti, ki so ga nekaterniki imeli, ko je bil grof Taaffe predložil volilno reformo. Mi smo že tedaj izrekli, da je ta strah popolnoma neopravičen. V nekaterih mestih so res zmagali socijalisti, v nekaterih severnih industrijalnih deželah so tudi zmagali z volilnimi možmi v nekaterih kmetijskih občinah. Za skoro vse te zmage se imajo socijalisti zahvaliti temu, da so ljudje, ki imajo volilno pravico v drugih kurijah, volitve udeležili niso in se je ves volilni boj moral izvojevati mej delavci samimi.

Vse manj uspeha bi pa socijalisti bili dosegli, da so se direktne volitve upeljale v kuriji kmetijskih občin in mestni kuriji. Tedaj bi bili prišli na volišče kmetje in meščani in socijalni kandidatje bi bili ostali v ogromni manjšini.

Sicer pa peta kurija ne dosega namena, katerega jej je dala zakonodaja. Pokazati bi imela pravo mišljenje prebivalstva, a je pokazala le mišljenje delavcev, semtertja malo pomešano z drugimi elementi. Letošnje volitve so dobro pokazale, kako nezadostna je Badenijeva volilna reforma. Treba bode v kratkem misliti na novo volilno preosnovo.

Tu sta pa le dve pametni poti mogoči. Naj se le odpravijo stare kurije in tako upelje občna volilna pravica, ali naj se pa odpravi nova kurija in v kmetijski in mestni kuriji upeljejo občne volitve, kakor je želel grof Taaffe. Tako bode zbornica imela pravi izraz ljudskega mišljenja.

Nekateri teoretiki se ogrevajo za to, da se upelje zastopstvo po stanovih. S tem bi se le poostrilo nasprotje mej stanovi. Taki poslanci bi tudi bili slabi državni in narodni zastopniki, ker bi se smatrali le za zastopnika

jednega stanu. Ta stanovski čut bi se v njih tako utrdil, da bi na vse drugo pozabili. Pokazala bi se tako nasprotja, da bi nikdo s takim parlamentom vladati ne mogel. Sploh je pa veliko vprašanje, kako bi se število poslancev razdelilo na posamične stanove. Če bi se dalo nekaterim stanovom razmerno več poslancev, kakor drugim, ker so važnejši, bi to pri drugih stanovih vzbudilo silno nevoljo. Rekli bi, da so jih za volilno pravico goljufali. Če bi pa po številu odločevali poslance, pridejo v državni zbor največ raznovrstni delavci, ki bi najbrž ne bili sposobni za poslanstvo. Omikani stanovi bi bili nenavadno slabo zastopani. Tako bi vsi avstrijski duhovniki imeli samo jednega zastopnika, ko vendar sedaj samo na Kranjskem pojmeta dva duhovnika na Dunaj, na vse avstrijske odvetnike in notarje, bi skupno ne prišel niti eden poslanec. Noben resno misleč človek seveda za tako volilno reformo biti ne more. O taci načrti se da pač govoriti po shodih, kjer se zbirajo ljudje, ki političnih razmer ne poznajo, v državnem zboru bi pa tako tak predlog mogel vzbujati jedino smeh.

Mi mislimo, da so letošnje volitve pri vseh razsodnih ljudeh in pri vseh tistih, kateri strašenja s socializmom ne potrebujejo v lastne politične namene, popolnoma pregnati strah pred socializmom. Posebno je ta strah od več, če se upeljejo še tajne volitve, da organizovani socijalistični delavci ne bodo mogli s silo na druge volilce uplivati. Sedaj, ko vidimo, da je strah pred socializmom bil prazen, je v Avstriji mogoče preiti h najširši volilni pravici, ne da bi bilo treba se bati kake nevarnosti za državo, družbeni red in mirni napredek. Zdrav razum prebivalstva se bode vedno upiral utopiističnim socijalističnim idejam.

Politični pregled.

Volitve v Trstu. — V ponedeljek so se vršile volitve v Trstu za peto kurijo. Zmagal je iredentovec Hortis, s 14.109 glasov, slovenski kandidat Nabergoj je dobil 6462 in socijalni demokrat Učekar 4464 glasov. Od 36.436 volilcev jih je volit prišlo 25.115. Volitev se je v Trstu za

peto kurijo vršila direktno. Jednega delavca so zvečer Italijani zaklali. Tudi po dnevi je bil pri volitvah pretep. Volitve so pokazale, da v Trstu socijalizem še nima nič trdnih tal, dasi je v tem primorskem mestu jako mnogo delavcev. Slovenci mnogi niso šli volit, ker so gospodje pri magistratu bili pozabili dostaviti jim legitimacije. Volili so pa tudi nekateri, ki nimajo volilne pravice, ker so italijanski državljani. Po končani volitvi so nekateri Italijani razsvetlili hiše.

Volitve v peti kuriji na Goriškem. — Na Goriškem je v peti kuriji zmagal slovenski kandidat dr. Gregorčič. Italijani so bili napeli vse sile, da pridobe ta mandat, a se jim ni posrečilo.

Volitve v peti kuriji na Koroškem. — Volitev je pokazala, da na Koroškem konservativna stranka nima nobene zaslombe v nemških krajih. Izvoljen je kandidat nemške ljudske stranke dr. Lemisch s 3443 glasovi, socijalist Eich je dobil 101 glas, in konservativni kandidat Odilo Frankl 38, največ slovenskih glasov.

Državnozbornske volitve. — Na Dolenjeavstrijskem so v peti kuriji zmagali v vseh desetih okrajih krščanski socijalisti. Propal je tudi Pernerstorfer. — Na Moravskem so voljeni 3 Čehi, dva socijalista in dve ožji volitvi sta še potrebni. V Šleziji je voljen jeden socijalist in jeden nemški nacionalce, na Solnograškem je pa zmagal kandidat katoliške stranke.

Gorenjeavstrijski deželni zbor se je letos kakor po navadi izrekel za versko šolo. Pri tej priložnosti je pa linški škof se izrekel, naj bi se zakonodaja o šolah prepustila deželnim zborom. Ker se povsod bolje na površje rine federalizem, te škofove besede niso brez pomena. Toda slovenski poslanci se bode morali z vsemi silami upirati taci nameram. Slovenci zunaj Kranjske pridejo v največjo nevarnost, ako bodo o njih šolah odločevali deželni zbori. Noben slovenski poslanec, naj pripada kateri koli slovenski stranki, ne more in ne sme glasovati za tako premeno šolskega zakona. Na to bode treba slovenske poslance večkrat opozarjati, ker bi sicer nekateri v svoji gorečnosti za versko šolo zares utegnili za kaj takega glasovati in ni izključeno, da baš njih glasovi odločijo.

Bukovinski deželni zbor je odklonil predlog liberalcev, naj se upelje peta kurija z občno volilno pravico. Naročil je deželnemu zboru, naj se izdela nov volilni red, po katerem se pomnoži število poslancev in pa volilna pravica znatno razširi v dosedanjih kurijah.

Hrvatje v vsem hočejo posnemati Madjare. Sedaj se govori, da mislijo drugo leto upeljati tudi civilni zakon in druge madjarske proticerkvene zakone. Seveda se tudi na Hrvaškem za to posebno poganjajo židje.

Nemčija. — Nič manj nego 328½ milijona mark zahteva vlada od nemškega državnega zbora, da ji dovoli kredita za pomnožitev mornarice. Že ta svota je poslance osupnila, a razumeti je dala vlada, da omenjena svota še ne utegne zadoščati. Prebito bodo liberalci drago kupili dovolitev dijete za poslance in katoličani dovolitev povrnitve jezuitov v Nemčijo, če bodo dovolili vladi napominani kredit za te njihovi zahtevi. Čim bolj Nemčija pomnožuje vojsko, tim slabeja postaja ta. Poudarja se vedno, da je vojska že to li prešinjena z nezadovoljstvom socijalnega demokratizma, da se je bati najslabše discipline, ko bi morala prijeti za orožje.

Kreta. — Velevlasti so izročile Grški skupno noto, ki javlja, da je grško prisvojenje Krete izključeno, a zajamčena je samouprava te dežele. Grška se pozivlje, da odpokliče v šestih dneh brodovje in čete, sicer se bode postopalo s silo. Grška je z odgovorom na to noto prav do zadnjega čakala. Po pripravi Grške same in izjavah listov je bilo takoj soditi, da se Grška ne bo udala velesilam. Odgovorila je zdaj na noto, da je pripravljena umakniti brodovje iz kretske vode, nikakor pa ne vojske. Postopanje Grške se mora zvati pre-

vidno. Ko bi se bila odločno uprla velesilam, bi bile te prisiljene resno nastopiti proti nji, ko bi se bila pa popolnoma udala, bi bilo nečastno za njo. Nadaljni tek razprav in pogajanj utegne postati ugoden za njo. To posebno za to, ker ni edinosti mej velevlasti. Edino Nemčija hoče še nekako ostro nastopati proti Grški. Ne štedi tudi o tej zadevi z intrigami napram velevlastim. Zlasti mej Rusijo in Francijo je hotela zaradi Krete spodkopati prijateljstvo. Rusija in Anglija vedno bolj odjenjmeta od strogega nastopanja napram Grški. — Grška se je tudi izjavila, da svoje vojske na noben način ne umakne s Krete. Grška se nemore zadovoljiti z avtonomijo Krete, nego zahteva, naj privolijo velesile, da Krečani potem plebiscitu sami odločijo o svoje usodi. Če utegnejo velesile temu predlogu Grške se udati, izteče se vse Krečansko vprašanje ugodno za Grško in tudi Krečane. Jasno in dokazano je, da Krečani žele in zahtevajo priti pod Grško. Ravno za to ima Grška lažje stališče. Velesile to tudi sprevidujejo in za to vedno manj simpatizujejo s Turško. Toliko je gotovo, da vojske mej Turško in velesile ne bodo dopustile. Gotovo je tudi, da se za Kreto nekaj stori. Nasilstva turškega bo prosta. Da bi se v vsem le najhitreje sporazmeli, da bi bilo preli-
vanja krvi čim prej konec

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

(Dalje.)

Zadruga gostilničarjev in krčmarjev je poročala, da se popolnoma strinja z ureditvijo trgovine s pivom v steklenicah po načelih resolucije visoke poslanske zbornice drž. zbora. Gremij trgovcev tudi pritrdja resoluciji in samo, da se točka 5 razširi tako, da bi bila raba takozvanega patentnega zaklepa dovoljena tudi pivovarom v prometu s krčmarskimi obrti in konsumenti. V tem slučaju bi morala na patentnem zaklepu biti tvrdka pivovarne vidna, in za zaklepa taka kontrolna naprava, da bi se steklenica ne mogla odpreti, ne da bi se poškodovala ta kontrolna naprava. Na ta način bi bilo konsumentom, kakor doslej, mogoče, da bi dobivalo pivo v lahko otvornjivih steklenicah naravnost iz pivovarn ali njihovih zalog. „Prva kranjska izvozna pivovarna na Vrhniki“ poroča, da pride na Kranjskem pivo v steklenicah skoro izključno le v steklenicah s patentnimi zaklepi v promet, in da je zahtevajo konsumenti skoro izključno le v takih steklenicah. Po mnenju te tvrdke je patentni zaklep, če je primerno zavarovan, kakor pri njej, kjer se vsaka steklenica iz pivovarne odda le plombirana, veliko primernejši, nego probkov zaklep, v vsakem slučaju pa mnogo čednejši. Tvrdka je opazila, da se je pivo v steklenicah s probkovim zaklepom 14 dni dlje v nepasteviriranem stanju obdržalo. Krivdo manjše trpežnosti piva v zadnjem slučaju pripisuje temu, da je pri zaklepanju s probkami tudi pri največji previdnosti četudi majhna infekcija s tujimi, vrenje povzročujočimi snovmi, skoro neizogibna.

Po poročilu pivovarne Ivan Perles obstaja na Kranjskem navada, da krčmarji in gostilničarji sami oskrbujejo napolnitev steklenic s pivom in je oddajajo gostom, nasproti da pa prodajajo s patentnimi zaklepi.

Tovarna za pivo J. Kosler & Co. v Spodnji Šiški želi, da naj bi se producentom piva napolnitev piva v steklenice in njegovo spečavanje tako pravilno zaprtih kakor v takozvanih patentnih steklenicah do-